

EL MODERNISME A VIC

El Modernisme, que tanta importància va tenir a Barcelona, no passà desapercebut per Vic, encara que no tingué gaire fluïdesa ni transcendència; amb tot val la pena d'adonar-se de la seva presència.

Abans, però, cal situar-se en els fets més importants que es succeïren en el Vic d'aquella època.

Catalunya viu uns moments molt importants, d'ordre cultural, polític i econòmic. Hi ha un afany cultural, com no havia tingut des de l'edat mitja, al que correspon una època política, gairebé autòctona. La màquina ha significat molt per a la indústria del país, sobretot la tèxtil. Tot això fa que s'acosti a un nivell europeu.

Vic, a la primera meitat del segle XIX, és una ciutat molt tranquil·la que només es preocupa pel seu comerç. Les indústries, pellaires i teixidors, que tanta importància havien tingut fins a la implantació de la màquina, passen moltes angúnies per a subsistir.

Vers l'any 1869 s'enderroquen els portals exteriors de la ciutat. Poc a poc es renova gran part dels edificis del centre. La majoria continuen en l'estil que fins aleshores predominava, més o menys academicista. Gairebé tots són construïts segons iniciatives de mestres d'obres. Només l'alta burgesia pot permetre's el luxe de demanar la col·laboració de l'arquitecte. De totes maneres, es remarca en els mestres d'obres un gran afany renovador segons les tendències del moment —Modernisme— que vivia els seus millors moments a Barcelona.

Un dels fets més importants per a la ciutat és la instal·lació de la llum pública de gas el 1872. Però sobretot el gran impacte va ésser l'arribada del Ferrocarril, el 1875, amb pànic dels petits comerciants que veien amb ell la desaparició del seu mercat. Una altra de les millores públiques va ésser la portada d'aigües de Monallots, el 1879, i la instal·lació del fluïd elèctric el 1897.

Era època d'inquietuds culturals. L'arqueologia havia començat feia poc i alguns vigatans s'entusiasmaren buscant obres d'art, i recollint objectes per a una exposició permanent en el local del Círcol Literari. El bisbe, Josep Morgades coadjuvà a l'esforç de tots en l'establiment del Museu l'any 1891, rebent tot seguit la gran empenya que hi donà el seu conservador Mn. Josep Gudiol. En el camp de la literatura, Vic també s'incorporà al desvetllament de La Renaixença en l'època de Verdaguer, i de l'Esbart, i comptà encara com a escriptors el Canonge Collell, Martí Genís, Dr. Salarich, Lluís B. Nadal.

A partir de 1900 les millores augmentaren. Es varen construir des-aigües, empedrar carrers i embellir les vies públiques. S'urbanitzà la part

de ponent amb l'obertura del carrer de Verdaguer, per a donar comunicació directa amb la nova estació del ferrocarril. El 1902, Mn. Miquel Rovira va fundar l'Orfeó Vigatà. És l'època florent d'una nova llengua que pretenia simplificar els problemes d'entendre's tots els pobles: L'Esperanto. A la ciutat es va fundar una agrupació nomenada «Vika Esperantistaro» que presidia Josep Palmerola. També es va rebre amb molt entusiasme el cinema, creant-se més d'una sala.

El 1910 és una data important per la ciutat. Vic s'engalana per celebrar el centenari del naixement d'un dels seus fills més il·lustres: Jaume Balmes, celebrant-se diferents actes. S'inaugura el carrer de Verdaguer i la Plaça del Centenari. Era aleshores bisbe de Vic el Dr. Torras i Bages i alcalde D. Josep Font i Manxarell.

Els veïns de la Plaça de D. Miquel varen demanar a Gaudí que vingués a fer el projecte per l'ornamentació de la ciutat. Vingué acompanyat per dos joves arquitectes, Josep M.ª Pericas, vigatà de naixença, i el seu col·laborador Josep Canaleta. Feren diferents projectes: el d'un gran monument a la plaça de Don Miquel, que tampoc es portà a terme, i les dues grans faroles obeliscs de la Plaça, ideades per Gaudí i acabades per Josep Canaleta i Jujol. Les faroles, de pedra basàltica i ferro forjat, es mantingueren fins el 1924 que foren enderrocades perquè feien nosa i s'estaven fent malbé. Gaudí en aquestes faroles, i com en tota la seva obra, parteix d'un plantejament de funció i juga lliurement sota un esperit creador adaptant noves formes. Són d'estructura asimètrica. El treball de ferro forjat no segueix un ritme de continuïtat linial, sinó que estructura i ornament es conjuguen en un pensat desordre per adquirir el poder de comunicació directa amb l'espectador. Comunicació que, en aquest cas, era el motiu de l'erecció del monument, dades del naixement i centenari de Balmes. El pedestal es resol desigual amb blocs de pedra basàltica de diferents volums i altures.

El cartell anunciador de les festes va ésser dissenyat per Josep M.ª Sert, molt lligat a l'obra pictòrica de la Seu vigatana, encara que resident a París.

S'encarregà a Josep M.ª Pericas el disseny de la bandera de la ciutat.

El 1917 es va construir la Plaça de braus, obra que encarregada al contractista d'obres, Josep Ylla, inspirada en les places ja existents, i de construcció en totxo, d'un estil d'influència àrab.

En el mateix anys, el Centre Excursionista proposà l'erecció d'un monument a l'Esbart de Vic, amb motiu de la commemoració del cinquantenari de la seva fundació. Es va erigir un pedró a la «Font del Desmai». El dia de la inauguració la solemnitat fou presidida per Víctor Català, i els únics supervivents dels membres fundadors de l'Esbart, Martí Genís, el canonge Collell i el Dr. Josep Salarich.

ARQUITECTURA MODERNISTA

El modernisme es dona molt més en l'arquitectura que en les altres manifestacions artístiques. En la seva manifestació a Vic hi ha diversos exemples interessants que es defallen segons l'ordre cronològic.

Fàbrica del Sucre. 1892-93. Situada a les afores de la ciutat, és la primera construcció que respon a una manera de fer modernista. Es va construir per ordre d'una societat en comandita de Saragossa. S'ignora l'arquitecte que la va projectar. L'estructura és de ferro i obra de totxo i la teulada amb teules normals; però té la particularitat d'encabir teules de ceràmica vidriada que donen el nom de la fàbrica. És una obra molt austera, sense ornamentació, en la que la monotonia es trenca per les formes escalonades amb el mateix totxo.

Casa Cortinas, avui Casa Arumí. 1893. Es troba a la Plaça i és obra de l'arquitecte Gaietà Buhigas, conegut sobretot pel monument a Colom a Barcelona. La façana és d'influència neoclàssica, que expressa l'únic element modernista a l'últim pis mitjançant una sèrie de columnes que aguanten els elements de suport de la teulada i que donen lloc a unes finestres altes i estretes molt freqüents en les formes modernistes.

Casa Comella. 1896. Casal de gran amplitud que dona al carrer de Verdaguier i a la Rambla de l'Hospital. També és obra de l'arquitecte Gaietà Buhigas. Rep clarament una influència medieval, sobretot per elements com el torreó, diferents torres, i sobretot per la part central de la façana que dona al carrer de Verdaguier, formada per dues torres escalonades i dues tribunes, i amb els baixants d'aigües amb formes escultòriques d'animals, tan usades en el gòtic. L'ornamentació és molt variada degut als diferents materials emprats i al ritme de superfícies obtingudes per trencaments amb línies verticals i horitzontals.

Fàbrica Torra, avui fàbrica de pinsos. 1896. Situada al carrer Morgades, abans nomenat camí de circumvallació i antic camí del gasòmetre. Obra encarregada a l'arquitecte Enric Sagnier, pel seu propietari, el Sr. Torra de La Garriga. Està construïda amb pedra i totxo vermell, predominant la línia vertical, donada sobretot per la torre. Hi ha diferents motius d'ornament de formes geomètriques alguns i d'animals els altres.

Casa Abadal. 1903. Es troba a la Rambla Hospital. És deguda a l'arquitecte de Figueres, Josep Azemar. Construcció senzilla de quatre plantes, de totxo reboçat en tres i en una deixat al descobert. S'hi troba un dels elements més usats pels arquitectes modernistes, que és l'ornamentació amb rajola vidriada amb motius florals i geomètrics, que es poden veure en la línia que separa la planta baixa del primer pis i el tercer del quart, així com en l'arc de les obertures del segon pis.

Casa de Concepció Vergés Vda. Pujol. 1905. Situada al carrer Pla de Balenyà i obra del mestre d'obres Josep Torner. Cal destacar l'ornamentació amb pedra esculpida amb motius florals, dels dintells dels balcons, així com les formes del ferro forjat de les baranes.

Fàbrica d'en Joan Riera, 1905. Situada a la Carretera de Prats. Construïda pel mestre d'obres Josep Ylla. Obra de clara influència modernista, sobretot de Josep Puig i Cadafalch, per l'escalonat que condiona la part lateral i pels grups de dos i tres finestres, en les que també hi ha certa influència àrab als dintells. Uns motius escultòrics en el voladís de la teulada van d'acord amb l'anunci dels productes elaborats en la fàbrica; uns porquets amb una llonganissa que els penja de la boca. La teulada està coberta amb teules de ceràmica vidriada de color negre.

Casa Anita Colomer, 1906, a la Plaça de la Catedral. És obra de l'arquitecte Josep M.ª Pericas, i segurament el seu primer encàrrec. La façana és molt desigual; destaca el balcó i la tribuna del primer pis i tota la diferent ornamentació amb ceràmica de color verd. Hi ha un intent d'equilibri amb la torre del xamfrà. No hi ha per això una exageració ornamental, sinó més aviat formes rectes, sobretot en les obertures de l'últim pis. En totes les finestres hi ha capitells d'epura ornamentació, sense utilitat funcional, remarcats amb ceràmica verda, que també utilitza per remarcar els forjats dels pisos. És d'observar el ferro forjat del balcó.

Consultori del Dr. Bayés, 1907. És l'única part que es va construir del projecte de l'arquitecte Sr. Josep M.ª Pericas. Les finestres són d'arc rodó amb vitralls de color que segueixen les formes del ferro forjat de la part exterior resoltes en forma d'arbre. També cal destacar les portes molt estilitzades que recorden les formes domèstiques angleses.

Casa Vila, 1908, al carrer de Verdaguer, xamfrà Rambla Davallades. És deguda al mestre d'obres Josep Torner. En ella s'hi demostra l'interès per seguir l'estil del moment. Treballa formes més planes. Actualment està mutilada i no pot apreciar-se tal com el seu autor la va deixar. Les obertures de l'entressol són de clara influència àrab, així com l'arc de les obertures del primer pis, tractat amb ceràmica verda i groga. Els portals dels baixos eren molt amplis amb un arc de doble punt, tan utilitzat per l'art gòtic.

Casa de Jaume Casasses, situada a la Plaça dels Màrtirs. El seu propietari, reformà la façana i ell mateix féu els plànols i portà a terme la seva realització, sense ni ésser paleta, sinó que el seu ofici era fuster. És de remarcar la porta d'entrada amb arc de doble punt construït amb pedra natural de color rosat, que també utilitza en el sota balcó del primer pis.

Casa Vilaró, al carrer Verdaguer, obra de l'arquitecte Josep Canaleta i datada del 1910. Edifici senzill, amb poca ornamentació, puig que només sobresurt el ferro forjat dels balcons, d'una gran simplicitat, però de delicada harmonia, sobretot el del primer pis. És curiosa la doble vertent de la teulada, ja que més a més de la inclinació normal de la baixada d'aigües, té una inclinació lateral donant-li una forma arquejada.

Casa Foruny, també al carrer de Verdaguer i obra de mateix arquitecte. És una mica més treballada, sobretot en el balcó del primer pis i en l'arc dels portals dels baixos, enlairat sobre capitells de totxo escalonat. Les ceràmiques del balcó són de color blau i rosa amb dibuixos de flors.

Casa de Domènec Domingo, a la Plaça de les Garces, obrada pel constructor d'obres Lluís G. Ylla i Cassany, el 1914. Les obertures varien a cada pis, en la façana que dona a la mencionada plaça; en el primer pis hi ha dos balcons, en el segon els balcons més petits i en el tercer dues finestres altes i estretes per acabar amb un terrat, la meitat descobert i l'altre meitat cobert. En l'altra façana a tots els pisos hi ha balcons. També aquí és utilitzat el capitell de les obertures per pura ornamentació, amb totxo que dona forma rodona a l'arc. Les ceràmiques dibuixen dracs de color blau.

Casa Espona, 1916, situada al carrer de Torras i Bages, és del constructor d'obres Bernat Noguera. És d'un modernisme tardà, ja amb tendències noucentistes. En la façana totalment asimètrica destaca la torre central. L'entrada de la casa queda a mitja altura respecte a la del carrer. Els dintells de portes i finestres són de pedra picada amb diferents dibuixos. Les finestres del segon pis segueixen la inclinació de la teulada. Les teules són de ceràmica de color negre.

A part d'aquest itinerari cronològic de les façanes, cal destacar alguns interiors modernistes com els de la casa Arumí del carrer de la Riera, casa Bayés, de la Plaça de la Catedral i casa Puig del carrer de Verdaguer. Els arquitectes modernistes tingueren cura de tots els detalls que componen la casa, i donaren molta importància al mobiliari, sobretot dels menjadors. Els del menjador de a casa Arumí, són dissenyats per l'arquitecte Raspall, d'un estil molt amanerat amb formes rodones i ovalades. El menjador de la casa Bayés, és decorat per l'arquitecte Josep M.ª Pericas. Utilitza formes més estilitzades, sobretot en els vitralls que donen al jardí, amb uns vidres de colors molt bonics. La llar de foc la remarca amb una estanteria que li dona doble utilitat. El menjador de la casa Puig, també obra de Pericas, reflexa les últimes reminiscències modernistes per acostar-se al noucentisme. En el bufet figuren rajoles platejades amb motius geomètrics.

CONCLUSIÓ: Totes aquestes mostres del modernisme a Vic recolzen en formes més o menys treballades per diversos arquitectes, i encara en obres disperses, que no ofereixen una impressió de conjunt. Això fa que no es pugui parlar d'un modernisme estrictament vigatà, sinó de la presència del fet del modernisme que ha deixat la petja en algunes construccions.

Immaculada Bover